

Namslaksen 2007

Rapport nr 2 – 2008

Gunnar Indrebø med årets laks i Bjøra, 23 kg tatt på Røttesmo/Glømmen 18. mai 2007. Foto: Odd E. Hasfjord

Redaktør: fiskeforvalter Anton Rikstad

Forord

Dette er sjuende utgave av ”Namslaksen”, første rapport kom i 2001. Rapporten er tenkt som en årsrapport fra Namsenvassdraget, og målgruppen er grunneiere, vall-sammenslutninger, kommuner og fiskere. Som tidligere rapporteres fangster, oppgangen i laksetrappene, overvåking av rømt oppdrettslaks og resultater fra fiskeundersøkelser i Namsenvassdraget.

Denne rapporten er redigert av fiskeforvalter Anton Rikstad. May Britt Gorseth og Kristian Julien har hatt ansvaret for innsamling og bearbeiding av fangstoppgaver. Laksebørsene i Overhalla (G-Sport Overhalla) og Grong (Grong Fritid) har kontinuerlig rapportert fisket gjennom sesongen. Vedlagt følger også resultatet fra sjølaksefisket i Namdalen (tall fra Statistisk Sentralbyrå).

Takk til Endre Ålberg, Kjell Pettersson, Stig Antonsen, Even Bjørnes, Grong Videregående Skole v/ Tomas Johnson, Håvar Furulund, Jan Arild Landstad, Roar Hermannstad, Arne Saugen, Odd Erling Hasfjord m. flere for registrering av andel oppdrettslaks i elva.

Takk til Tor Heggum/Ingrid Moum, Odd Erling Hasfjord og til Leif Skorstad for innsamling av skjellprøver av laks. Videre takk til personalet på Fiskumfoss Kraftstasjon for registrering av fiskeoppgangen i Nedre Fiskumfoss og til Kunnskapssenteret for laks og vannmiljø og Jon Nesser/Ove Solum for registrering av fiskeoppgangen i Tømmeråsfossen og Formofossen. Takk til Eystein Fiskum og Hallstein Tødås for registrering av yngeltetthet i Høylandsvassdraget.

Namsenvassdragets Grunneierforening har engasjert Norsk Institutt for naturforskning (NINA) til å utrede hvordan vi får mer storlaks i Namsenvassdraget. Forfatter er lakseforsker Gunnbjørn Bremset. Konklusjonene i rapporten ”**Mer storlaks i Namsenvassdraget**” er tatt inn bak i denne rapporten. NINA har også beregnet gytemålet for Namsen, dvs hvor mange holaks trengs det for å fylle opp oppvekstområdene med yngel. Regnestykket er forklart i rapporten. Gjennom merking av laks i kilenøter sommeren 2007 har vi fått tall for fangstrater både i sjø og elv. Foreløpige resultater er gjengitt i rapporten. Vår laksevern Jan Augustson har aldersbestemt Bjørnalaksen på 23 kg, resultatet finnes også i rapporten.

Regjeringens laksemelding ble behandla i Stortinget i mai 2007. Her fikk Namsenvassdraget endelig status som **nasjonalt laksevassdrag**, dvs laksen er gitt en sterkere status i forhold til andre samfunnsinteresser i vassdraget. Etter en lang prosess har Fylkesmannen vedtatt nye fiskeregler for laksevassdrag i fylket. Nye fiskeregler er inntatt bakert i denne rapporten.

Steinkjer, mars 2008.

Anton Rikstad
fiskeforvalter

Innhold

Forord.....	side 2
Innhold.....	3
Sammendrag	4
Elvefangst.....	5
Sjølaksefiske i Namdalen.....	6
Overvåking av rømt oppdrettslaks.....	7
Livshistoria til Bjøralaksen på 23 kg.....	8
Gytemål og smoltproduksjon i Namsenvassdraget.....	9
Bonitering av Namsenvassdraget.....	10
Fiskeoppgang i laksetrappene.....	12
Kunnskapssenter for laks og vannmiljø.....	14
Mer storlaks i Namsenvassdraget. Sammendrag fra NINA-rapp.	18
Fiskeregler for Namsenvassdraget 2008.....	20

Det er ikke forbudt å sette ut stor gytelaks på tampen av sesongen.

Denne laksen var en av fire stk som ble gjenutsatt høsten 2007 på Østdun, de andre var holaks ca 12, 9 og 5 kg.

Fisker :Tor Kirkbakk, Roer og fotograf: Jan Arild Landstad

Sammendrag

- ca 4900 laks og 1700 sjøaure ble tatt på stang i Namsenvassdraget i 2007
- dette veide til sammen 18 tonn (vel 4 tonn mindre enn i 2006)
- ca 800 storlaks (over 7 kg) ble fanget i 2007 (600 storlaks i 2006)
- fangstene av mellomlaks var dårlige (ca 900 stk i 2007, ca 2000 stk i 2006))
- laksens gjennomsnittsvekt var 3,3 kg (2,9 kg i 2006)
- liten vassføring i juni 2007
- middel god lakseoppgang i trappa i Nedre Fiskumfoss (1150 laks og sjøaure)
- middels god lakseoppgang i laksetrappen i Tømmeråsfossen (900 fisk) og god oppgang i Formofossen (579 laks).
- 36 tonn laks og sjøaure fanget på kilenot i Namdalen (20 t mindre enn i 2006)
- antall kilenotfiskere er de seks siste år redusert fra 102 til 71
- gytemålet for Namsenvassdraget er ca 4300 holaks eller ca 27 mill. rognkorn
- beskatningsraten for Namsen er ca 25% (dvs ca $\frac{1}{4}$ av oppgangen blir oppfisket)
- potensiell smoltproduksjon i Namsenvassdraget er 620.000 stk årlig
- bare 3 % av utvandrende smolt kom tilbake som gytefisk i Namsen i 2007
- prøvefiske viser lavere andel oppdrettslaks (15%) i gytebestanden enn i 2006
- døgnkvoten for 2008 er redusert til to sjøaure og to laks hvorav en laks kan være større enn 3 kg
- fiskesesongen i Høylandsvassdraget/Bjøra er fra 15. mai til og med 15. august
- kun tillatt med mark og flue i Øverhøla og Øvre Formofosshøla i Sandøla

Laksunger som mat? Nei da, dette er laksunger innsamlet for å overvåke lakseparasitten *G. salaris*. Heldigvis er den ikke påvist i Namsen. Foto: Anton Rikstad

Elvefangst.

Rettighetshavere og fiskere rapporterte om vel 16 tonn laks og 1,7 tonn sjøaure i Namsenvassdraget i 2007. Dette er ca 4 tonn mindre enn året før. I antall var det ca 3000 smålaks, 900 mellomlaks og 800 storlaks. Årsaken til nedgangen er en kombinasjon av mindre lakseinnsig til Namdalskysten og dårlige forhold for fiskeutøvelse, dvs liten vassføring i deler av sesongen, særlig i juni. Tab. 1 viser fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektklassene fra 1993 til og med 2007.

Tab. 1. Fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektklassene i perioden 1993 – 2007.

Namsenvassdraget- - vektfordeling										
År	Laks								Sjøaure	
	Under 3 kg		3 - 7 kg		Over 7 kg		Totalt		Antall	Vekt
	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt		
1993	3800	6792	1626	7933	1341	12936	7159	30072	4774	3192
1994	3174	5654	1215	5442	793	7717	5471	19777	3427	2299
1995	5878	8427	1483	7422	896	8362	8768	25620	4476	3066
1996	2530	3898	1283	6401	1341	13038	5154	23338	2922	1941
1997	4213	7682	1136	5184	637	5878	5986	18744	2954	2349
1998	3800	5949	2293	12139	587	4965	6677	23043	3552	2814
1999	4420	8022	1279	5771	600	5758	6299	19551	3348	3838
2000	6790	11283	3410	16568	1029	9378	11229	37229	5330	4262
2001	4876	9746	3090	15526	1423	12887	9388	38159	3622	3078
2002	3196	4698	1582	8290	713	6695	5491	19682	2888	1897
2003	5734	10107	2237	10250	955	9538	8917	29895	2261	1973
2004	2823	4480	1932	10031	808	7267	5563	21772	2051	1951
2005	7902	12950	1749	8259	1000	9999	10651	31208	2446	2099
2006*	3025	4523	1891	9176	589	5520	5505	19219	2915	2613
2007	3224	4247	895	4220	791	7659	4910	16126	1713	1229

*Dette er minimumstall, laksebørsen viser større fangster enn de offisielle

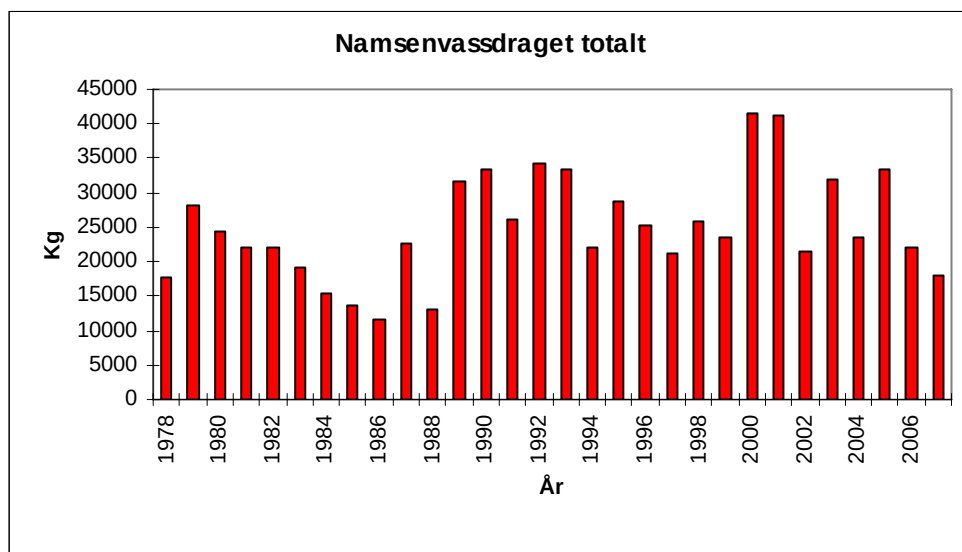

Fig 1. Lakse- og sjøaurefangster i Namsenvassdraget i perioden 1978 – 2007.

Sjølaksefiske i Namdalen

I 2007 ble det fisket vel 35 tonn laks og 1,3 tonn sjøaure på kilenøter i Namdal, hvorav 22 tonn ble fanget i Namsos kommune. Foreløpig mangler detaljtall. 71 fiskere deltok i kilenotfisket i Namdalen, en nedgang på 30 personer siden 2002.

Tab. 2 Kilenotfiske i Namdalen i perioden 2002 – 2006.

Kommune 2006	Antall fiskere	Antall				Vekt (kg)			
		< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total	< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total
Namsos	35	3 615	4 419	902	8 936	7 144	20 942	8 210	36 296
Namdalseid	6	546	931	270	1 747	1 137	4 671	2 561	8 369
Flatanger	6	636	769	127	1 532	1 226	3 692	1 105	6 023
Fosnes	10	472	533	179	1 184	1 036	2 480	1 598	5 114
Vikna	9	450	556	141	1 147	998	2 681	1 274	4 953
Ilæroy	9	102	193	28	323	235	918	243	1 396
Total	75	5 821	7 401	1 647	14 869	11 776	35 384	14 991	62 151

Kommune 2005	Antall fiskere	Antall				Vekt (kg)			
		< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total	< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total
Namsos	37	9 159	4 185	1 903	15 247	17 455	20 637	18 140	56 232
Namdalseid	6	1 240	854	524	2 618	2 605	4 298	4 859	11 762
Flatanger	9	1 227	766	285	2 278	2 528	3 630	2 775	8 933
Fosnes	12	453	264	132	849	929	1 250	1 238	3 417
Vikna	9	400	373	107	880	894	1 757	1 009	3 660
Ilæroy	8	85	107	15	207	184	513	130	827
Total	81	12 564	6 549	2 966	22 079	24 595	32 085	28 151	84 831

Kommune 2004	Antall fiskere	Antall				Vekt (kg)			
		< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total	< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total
Namsos	43	4 950	6 679	1 934	13 563	9 876	33 777	16 825	60 478
Namdalseid	7	415	734	250	1 399	855	3 777	2 383	7 015
Flatanger	11	922	1 057	201	2 180	1 775	5 147	1 704	8 626
Fosnes	10	512	748	206	1 466	1 099	3 655	1 842	6 596
Vikna	8	228	365	82	675	497	1 717	748	2 962
Ilæroy	9	97	208	21	326	204	1 061	178	1 443
Total	88	7 124	9 791	2 694	19 609	14 306	49 134	23 680	87 120

Kommune 2003	Antall fiskere	Antall				Vekt (kg)			
		< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total	< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total
Namsos	44	15 777	5 266	1 740	22 783	31 039	24 632	16 462	72 133
Namdalseid	7	1 832	588	248	2 668	3 798	2 891	2 483	9 172
Flatanger	11	1 744	735	278	2 757	3 337	3 345	2 567	9 249
Fosnes	11	2 207	677	232	3 116	4 378	3 243	2 154	9 775
Vikna	9	927	600	165	1 692	2 044	2 778	1 560	6 382
Ilæroy	12	238	146	24	408	462	647	223	1 332
Total	94	22 725	8 012	2 687	33 424	45 058	37 536	25 449	108 043

Kommune 2002	Antall fiskere	Antall				Vekt (kg)			
		< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total	< 3kg	3-7kg	> 7kg	Total
Namsos	46	3 774	5 415	1 291	10 480	7 436	27 276	11 319	46 031
Namdalseid	7	476	805	210	1 491	1 003	4 221	1 855	7 080
Flatanger	13	766	1 300	328	2 394	1 529	6 421	2 708	10 659
Fosnes	12	769	982	194	1 945	1 565	4 865	1 682	8 112
Vikna	8	449	922	218	1 589	1 022	4 521	1 841	7 383
Ilæroy	15	256	254	42	552	509	1 183	330	2 021
Total	101	6 490	9 678	2 283	18 451	13 064	48 487	19 735	81 286

Overvåking av rømt oppdrettslaks

Overvåking av andel rømt oppdrettslaks i gytebestanden har foregått i Namsen siden 1988 og siden 1993 er det registrert også i fiskesesongen (skjellprøver fra Moum/Heggum-vallet). Andel rømt oppdrettslaks i fiskesesongen har alltid vært lavt (0 – 7 %), det gjelder også for 2007. Andelen i gytebestanden har vært langt høyere og har variert mellom 10 – 70 %. Etter initiativ fra NVGF ble antall stasjoner for overvåking av rømt oppdrettslaks utvidet i 2007 (se tabellen under), og totalt ble 227 laks undersøkt. I 2007 var innslaget av rømt oppdrett i gytebestanden ca 15 % (20 % i 2006) for hele vassdraget. Andel oppdrettsfisk i Bjøra og på Vibstad skilte seg ut med lav andel oppdrett.

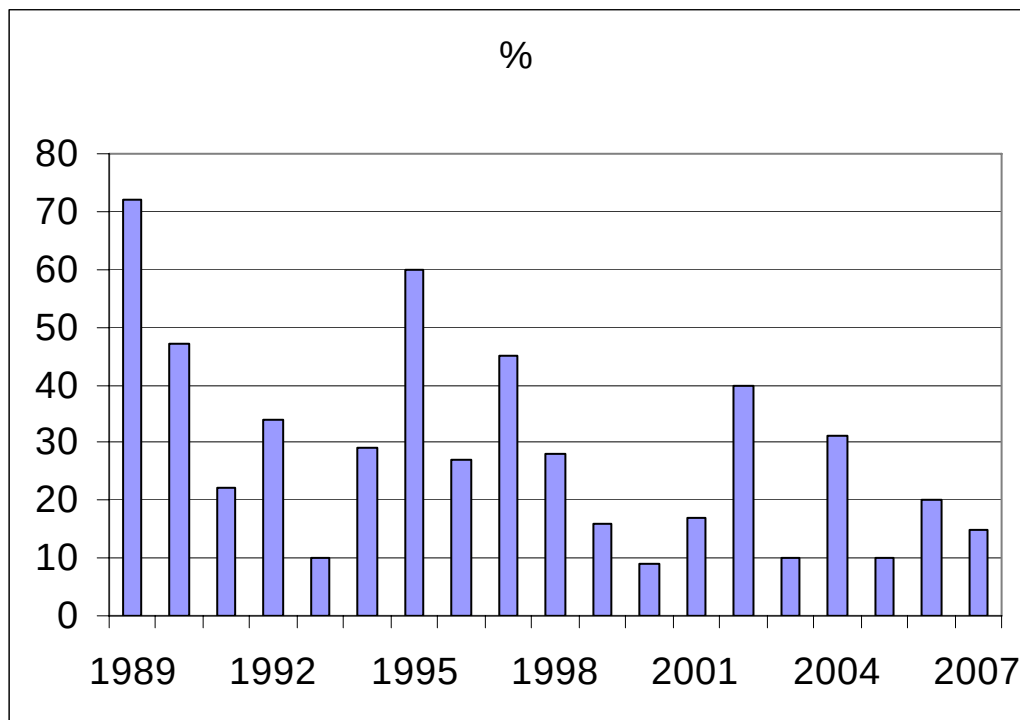

Fig. 2. Andel oppdrettslaks i gytebestanden i Namsen i perioden 1989 – 2007.

NB: Foreløpige tall for 2007 basert på ytre kjennetegn.

Tab. 3. Andel oppdrettslaks i gytebestanden på ulike stasjoner i Namsenvassdraget

<u>Lokalitet</u>	<u>Redskap</u>	<u>n</u>	<u>Oppdrett</u>	<u>Andel</u>
S.hylla	garn	18	3	17 %
Bjøra	garn	4	0	0
Bjøra	stang	27	1	4 %
Melhus	stang	15	2	13 %
Vibstad	stang	25	0	0
Landstad	stang	4	1	25 %
Fossland	stang	4	1	25 %
Fiskumfoss	stang	130	23	18 %
<u>Totalt</u>		<u>227</u>	<u>31</u>	<u>14 %</u>

Livshistoria til Bjøralaksen på 23 kg fanget i 2007.

Foto: Odd Erling Hasfjord

Dette er med 100% sikkerhet en 3+4 laks (3 år i elv, 4 år i sjø), unnfanget høsten 1999. Overhodet ingen tegn til gytearr eller skjellerosjon på noe stadium og er dermed sannsynligvis førstegangsgyter i 2007. Heller ikke tegn til erosjon eller nedsatt antall circuli siste år i elv. Har dermed neppe vært gyteparr.

Har tilbakebregnet lengder og telt circuli ved ulike slutt vintervekst- tidspunkt (resultat av to paralleller):

Som laksunge:

Slutt 1. vinter i elv: ca. 3 cm ved 5. circuli

Slutt 2. vinter i elv: ca. 8 cm ved 15. circuli

Slutt 3. vinter i elv: ca. 15 cm ved 28. circuli (dvs. smolt våren 2003)

Som voksen:

Slutt 1. vinter i sjø (2004): ca. 51 cm ved 39. circuli på sjøstadium

Slutt 2. vinter i sjø (2005): ca. 81 cm ved 69. circuli på sjøstadium

Slutt 3. vinter i sjø (2006): ca. 107 cm ved 95. circuli på sjøstadium

Slutt 4. vinter i sjø (2007): 119 cm ved 109. circuli, dvs ingen plussvekst våren 2007 (som jo er normalt for 3(+)- sjøvintres laks)

Kondisjonsfaktoren er hele 1,36 (eller 136%) ved fangsttidspunktet, noe som kunne tyde på at fisken skulle kunne vært målt 5 cm for kort, hadde det ikke vært for at det vitterlig er en Bjøralaks!

Jeg har moret meg med å tilbakeberegne vekten ved ulike midtsommer- tidspunkt ved å bruke anslåtte progressive kondisjonsfaktorer. Dermed skal effekten av en evt. for kort målt lengde reduseres noe. Dette gir følgende vekter: Sommer 2004: 2,5- 2,8 kg (65 cm), sommer 2005: ca. 9 kg (94 cm), sommer 2006: 16- 17 kg (113 cm).

mvh Jan H. Augustson

Storlaksen fra Bjøra. Foto: Odd Erling Hasfjord

Gytemål og smoltproduksjon for Namsenvassdraget

Myndighetene har bestemt at det skal utarbeides gytemål for alle viktige laksebestander. Gytemål er definert som det antall holaks som trengs for å fylle opp oppvekstområdene i elva. Forutsetningen for fullt fiske i vassdraget er at gytemålet er nådd. Foreløpige beregninger viser at gytemålet for Namsen er nådd forutsatt at fangstraten ikke overstiger 30 %..

NINA har beregnet gytemålet for Namsenvassdraget til **4291 holaks** med en totalvekt på 18.654 kg. Regnestykket er følgende:

Arealet på lakseførende strekninger er beregnet til følgende:

Namsen	12.588 da
Sandøla	3824 da
Høyl.vassdr.	1560 da
Andre sidev.	1098 da
Totalt	<u>19.070 da</u>

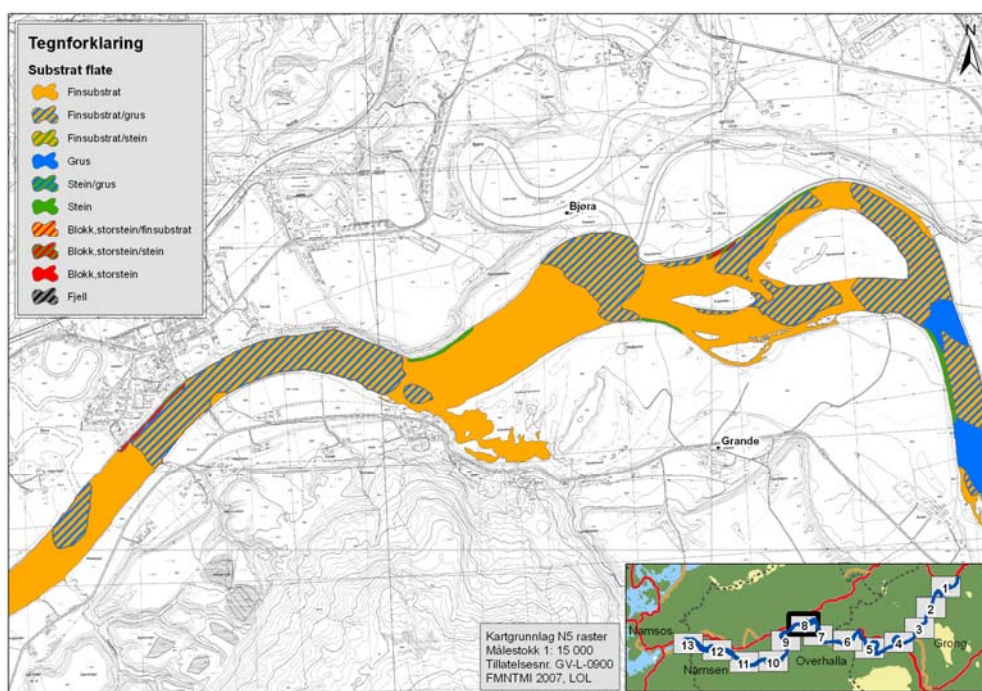
Det trengs en rogn pr m2 i Namsen/Sandøla og 4 rogn pr m2 i sidevassdrag (erfaringstall fra andre vassdrag), totalt rognbehov er ca **27 millioner**. Holaks har i snitt 1450 rognkorn pr kg. Snittvekta på hofisken er 5,5 kg i Namsen/Sandøla, 6 kg i Høylandsvassdraget og 2 kg i andre sidevassdrag. Resten er enkel multiplikasjon/divisjon.

Overlevelse fra rogn til smolt er for Namsen beregnet til **2,3 %** - dvs Namsenvassdraget kan produsere inntil **620.000 smolt** årlig (vel 3 smolt pr 100m2 i snitt) forutsatt at gytemålet er nådd. I 2007 ble det fisket nesten 5000 laks i Namsen. Med en fangstrate på 25 % var den totale oppgangen i vassdraget ca 20.000 laks, dvs at vel **3 %** av smolten kom tilbake som gytelaks og at dødeligheten i havet var 97 %!!.

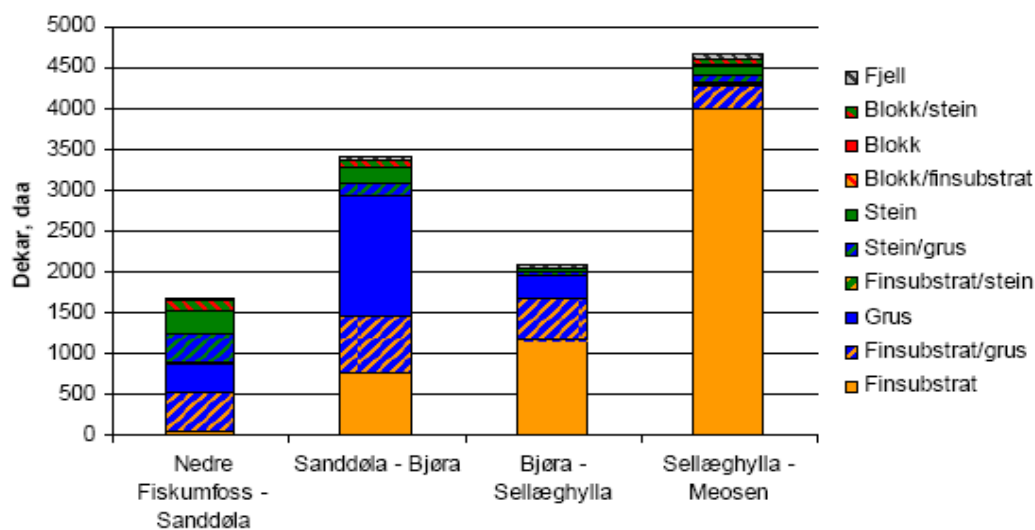
Tallene er hentet fra NINA-rapport nr 226: Gytebestandsmål for laksebestander i Norge.

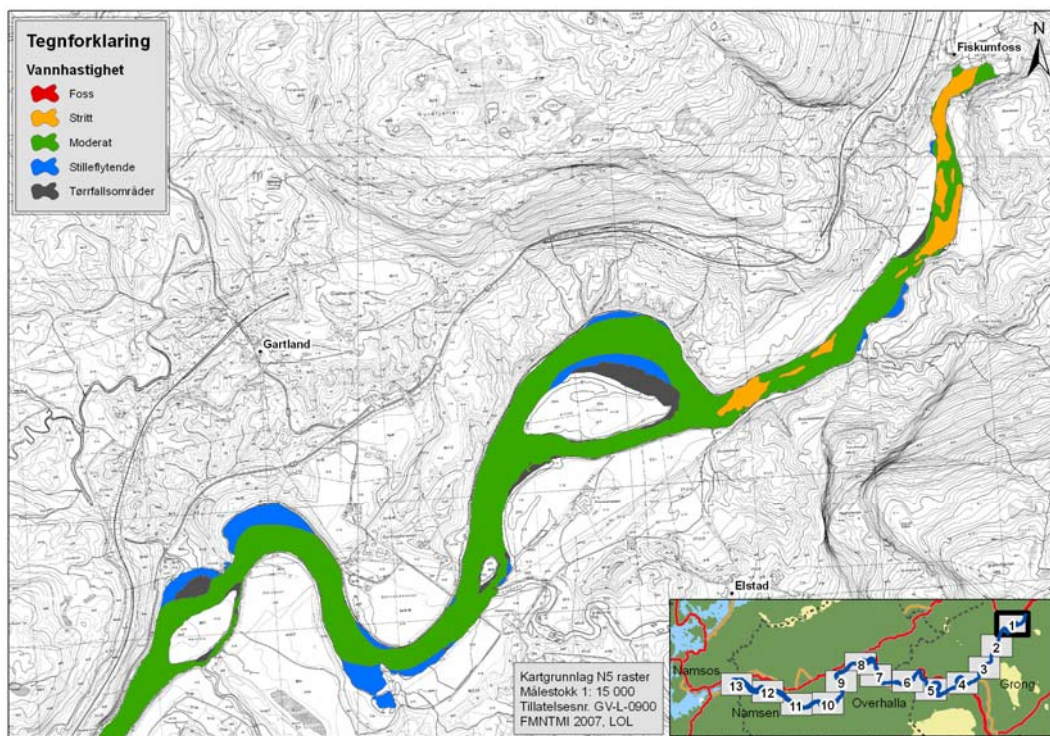
Bonitering av Namsenvassdraget

Hva er bonitering av ei elv og hvilken nytte har vi av det? Fysiske forhold som vannhastighet og botnsubstrat er viktige forhold for hvor godt laksunger trives og vokser i ei elv. For deler av Namsenvassdraget er dette nå kartlagt. Øvre Sandøla ble kartlagt i 2005, en grovbonitering av Namsen ble foretatt våren 2007 og Bjøra og øvre Namsen er planlagt bonitert i 2008. Firma Berger FeltBIO har stor kompetanse på området og har vært sentral i boniteringa. Arbeidet har så langt vært finansiert av Statens fiskefond. Ved å kombinere arealene for vannhastighet og substrat er det beregnet hvor store områder som finnes med gunstige og ugunstige habitater (leveområder) for yngel og ungfisk av laks og aure. Nedenfor følger eksempler på kart og figurer fra boniteringa.

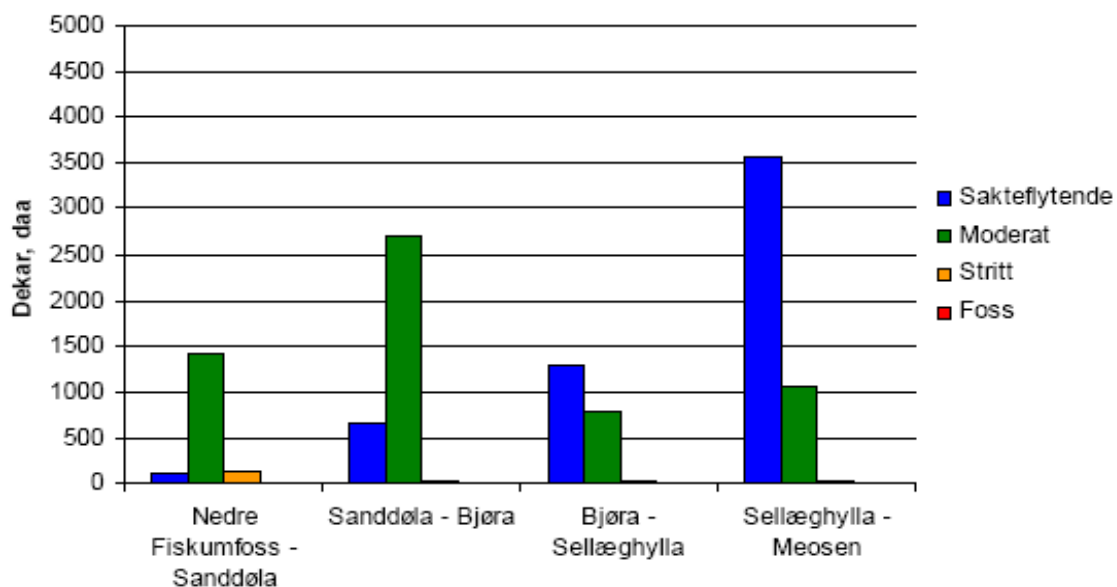

Substratklasser

Vannhastighetsklasser

Figurene er hentet fra rapporten: Grovbonitering av lakseførende strekning i Namsen i Overhalla og Grong kommune 2007” utgitt av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Hele rapporten finnes på Fylkesmannen heimeside: www.fylkesmannen.no

Fiskeoppgang i laksetrappene

I laksetrappene i Nedre Fiskumfoss, Tømmeråsfoss og Formofoss er det mekaniske telleapparater som registrerer oppgangen av fisk. I de to førstnevnte trappene er det også videotelling. Oppgangen i Nedre Fiskumfoss var middels god i 2007 med ca 1150 oppvandrende fisk (ca 2500 i 2006). I trappene i Tømmeråsfossen var det også moderat oppgang (900 fisk), mens andelen som gikk videre opp Formofosstrappene var god (580 laks). Fig. 4 og fig. 5 viser fiskeoppgangen i trappene.

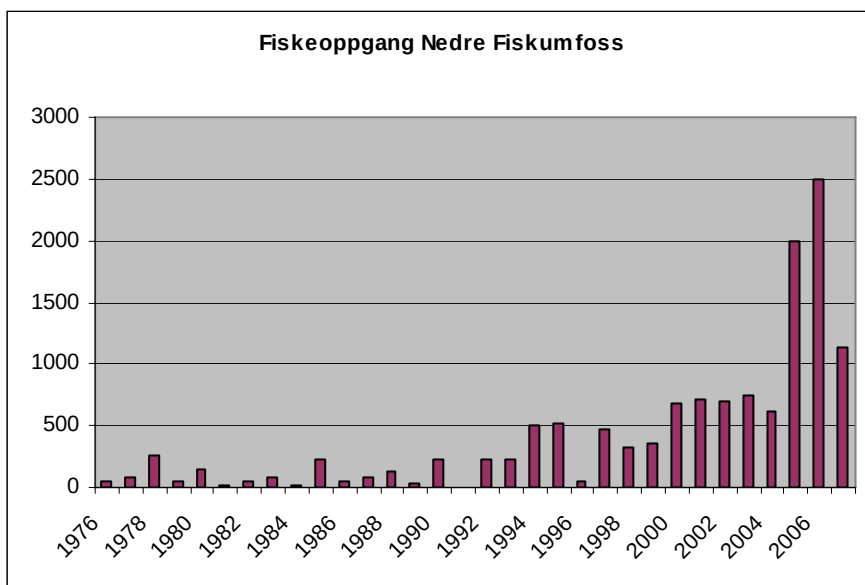
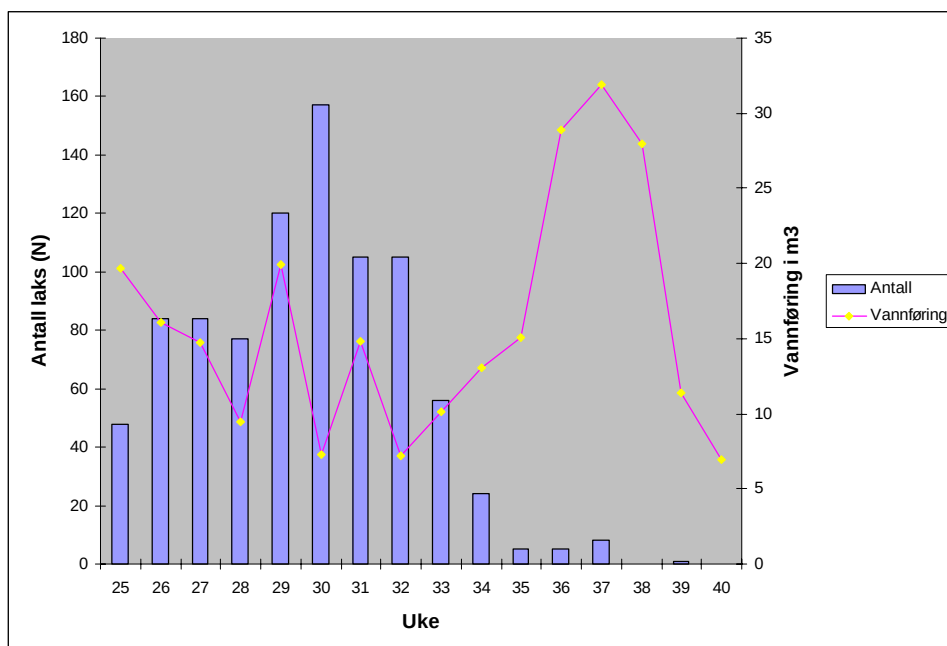

Fig. 3. Fiskeoppgangen i Nedre Fiskumfoss i perioden 1976 – 2007.

Tabell 3. Beregnet oppvandring av fisk i Tømmeråsfossen og Formofossen i Sanddøla i perioden 1997-2007, samt fangstene i kg i sportsfisket i Sanddøla disse årene. Fangsttallene viser fangstene på strekningen mellom Tømmeråsfossen og Formofossen.

År	Tømmeråsfossen antall fisk	Formofoss Antall fisk	Fangst i kg og fangstrater i Sanddøla (andel av oppgang i Tømmeråsfossen)
1997	760	91	42 (6 %)
1998	994	119	117 (12 %)
1999	1528	213	68 (4 %)
2000	3560	498	160 (4 %)
2001	3062	510	211 (7 %)
2002	1200	277	14 (1 %)
2003	2127	900	100 (5 %)
2004	2056	713	120 (6 %)
2005	1789	488	150 (8 %)
2006	1380	81	237 (17 %)
2007	900	579	50 (6 %)

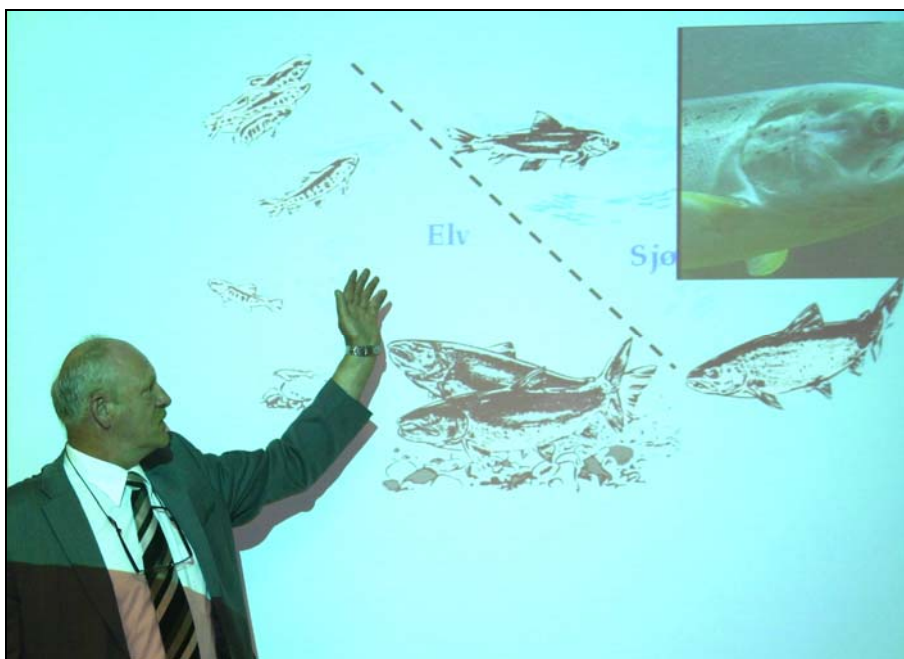
Figur 4. Oppvandring av laks i trappa i Tømmeråsfossen i Sanddøla i 2007 fordelt på uke. Linjen viser vannføring (m^3/s .) i samme periode ved NVE's målestasjon ved Trangen som ligger ca. 1 mil oppstrøms Tømmeråsfossen retning Lierne (Uke 25 starter mandag 18. juni, uke 30 starter mandag 23. juli, uke 35 starter mandag 27. august og uke 40 starter mandag 1. oktober.).

Tallene er hentet fra rapporten "Registrering av laks og sjørørret i fisketrappa i Tømmeråsfossen i 2007" utgitt av Kunnskapssenteret for Laks og Vannmiljø.

Midtre deler av Tømmeråsfossen Foto: Tomas Sandnes

Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø (KLV) ble offisielt åpnet av Fylkesmann Inger Lise Gjørsvi i mai 2007. Flere av landets fremste lakseeksperter holdt åpningsforedrag om viktige laksespørsmål og en lang rekke lakseinteresserte gjester bidro i tillegg til en vellykket åpningsdag. Aktiviteten ved KLV har vært høy i 2007. Ikke minst skyldes det gode hjelpere, også utenfor KLVs egne rekker, og som ser at KLV er et uavhengig og egnet instrument i arbeidet for villaksen og virksomhet knyttet til den. Med deres hjelp er KLV derfor på full fart mot et viktig mål; å bidra til å utvikle samarbeidsarena for, forskning, næringsliv, forvaltning og allmennhet.

Spesialrådgiver Tor Heggberget NINA gir foredrag om laks under åpningen av KLV (se alle åpningsforedragene på www.klv.no). Foto: Tomas Sandnes.

Mange av prosjekter KLV har vært involvert i år har vært knyttet til et av verdens viktigste vassdrag for den nordatlantiske villaksen, nemlig det nasjonale laksevassdraget Namsen. Selv om Namsen og Namsenfjorden har vært "laboratoriet", og at resultatene derfor vil ha en spesiell verdi for lakseinteressene i Namdalen, kan vi glede oss over at resultatene også kan gi viktige bidrag til bærekraftig forvaltning av alle større laksevassdrag i hele laksens utbredelsesområde.

To viktige prosjekt

Vi trekker under fram to viktige lakseprosjekt i Namsen og Namsenfjorden, og som KLV har vært involvert i. Begge er to-årig og avsluttes først i 2008. Resultatene under er derfor foreløpige og de er ikke ferdig bearbeidet.(Økonomiske og faglige involverte institusjoner i de to prosjektene er nevnt nederst).

1. "Merkeprosjektet" - en viktig nøkkel til å finne størrelsen på gytebestanden

Hele 445 kilenotfanget laks ble sommeren 2007 merket og gjenutsatt i Namsenfjorden. Hovedhensikten med merkingen var å finne ut hvor stor andel av oppvandrende gytelaks som blir fisket opp av sportsfiskere i løpet av en fiskesesong. Andel gjenfangst, også kalt **fangstrate**, er sammen med **fangststatistikken** selve nøkkelen til å kunne beregne antall og størrelse på gytelaksen i Namsen. Derfra er veien kort til å kunne angi antall lakseegg som etter endt gyting ligger klar for klekking i elvegrusen. Men er antall rogn tilstrekkelig for å kunne gi en sterk årsklasse med lakseyngel? Svaret er viktig og det kan finnes når vi i tillegg til ovenfor stående kjenner arealene på de samlede **oppvekstområdene**. Finner vi da at antall lakseegg er tilstrekkelig til å "fylle opp" oppvekstområdene med yngel så er **gytebestandsmålet** oppnådd. Når gytebestandsmålet er oppfylt vil ikke mer gytelaks i seg selv kunne gi større lakseproduksjon. Likevel kan det finnes grunner, som det vises til under, for å øke antall gytelaks.

Av de ovenfor nevnte 445 merkede fiskene var 350 villaks og 84 av disse ble fanget av sportsfiskere. Det gir en fangstrate i 2007 på omkring 25 %, forutsatt at de aller fleste som fanget en laks med merke sendte det inn.

Merket laks klar for gjenutsetting. Inne i det gule merket som er festet i roten av ryggfinner finnes det opplysninger om hvor merket skal sendes og om hvilke opplysninger som skal gis. Alle som sender inn et merke mottar en liten påskjønnelse og deltar i trekkingen av fine premier. Foto: Eva Thorstad.

Nok gytelaks i 2007?

Lenge tydet de foreløpige fangsrapportene på at den samlede fangsten av laks i Namsen ville komme opp i omkring 20 tonn i 2007. Gytebestandsmålet ville med det utvilsomt ha vært oppfylt. Nå vet vi at laksefangstene ble lavere enn først antatt, omkring 16 tonn ble til sammen fanget i vassdraget. Fordi fangstene besto av en relativt stor andel mellom- og stor laks er det sannsynlig at gytebestandsmålet likevel ble oppfylt. Sikkerhetsmarginene kan imidlertid oppfattes som ubehagelig små, og begrensninger i laksefisket er bl.a. med den bakgrunn blitt innført.

Merking av laks skal også gjennomføres i 2008 og det vil gi sikrere svar på gytebestandens størrelse. Naturgitte forhold, som vanntemperatur og vannføring, kan variere mye fra et år til et annet. Dette kan påvirke fiskens atferd og utøvelsen av fisket i både vassdraget og i fjorden i betydelig grad, og vil føre til uønsket usikkerhet i de vurderinger som skal gjøres. I tillegg er det viktig å minske usikkerheten av laksens varierende årsklassestyrke. Et to-årig prosjekt vil gi resultatene den nødvendige sikkerheten for en kunnskapsbasert forvaltning av villaksen i Namsen.

To spreke oppdrettslaks

To av de 37 rømte oppdrettslaksene som ble merket i Namsenfjorden ble etter få uker fanget av sportsfiskere i hver sin elv sør i Sverige. Hvorfor de ikke valgte å gå opp i vakre Namsen men foretrakk å dra på "harry-tur" kan for flere være vanskelig å forstå. Kanskje var de opprinnelig fra traktene der sør og var på vei hjem?

2. Sorteringsfiske etter rømt oppdrettslaks

Mye rømt oppdrettslaks på gyteplassene kan i seg selv være et argument for at gytebestanden av villaks bør settes høyere enn normalt. For Namsen synes andelen rømlinger å være nedadgående, men antallet oppfattes fremdeles å være urovekkende høy. I påvente av at oppdrettsnæringa reduserer antallet rømlinger ned til et nivå som ikke utgjør en trussel for villaksen kan vellykket oppfisking, eller såkalt sorteringsfiske, etter rømlingene bøte på problemet. To metoder for sorteringsfiske skal prøves ut i 2007 og 2008. I perioden 20. august til 10. oktober 2007 ble 8 kilenøter benyttet til sorteringsfiske i Namsenfjorden. Omkring 80 oppdrettslaks og 30 villaks ble fanget (villaksen ble kun registrert før den ble sluppet fri). Resultatet bekrefter antakelsene om at rømt oppdrettslaks vandrer seinere opp i vassdragene enn villaks. Det lave antall fangster viser imidlertid at metoden slik den ble brukt og under de rådende forhold ikke var effektiv nok. Flere hundre rømlinger må trolig sorteres ut før ønskede effekter kan oppnås.

Sorteringsfiske 2008 - ny metode

Senhøstes 2007 ble et pilotprosjekt utprøvd i Moselva i Salvassdraget. Ved hjelp av ruse med lange ledegarn ble "all" oppvandrende fisk fanget og rømt oppdrettslaks sortert ut. Sjansene for å sortere ut en større andel av den rømte oppdrettslaksen synes å være større ved bruk av denne type fangstredskap i elva sammenlignet med kilenøter ute i fjorden. Erfarne kilenotfiskere er nå i gang med å lage ei spesialtilpasset kilenot/ruse til bruk i Namsen. Den er planlagt brukt ved Kvatningen i nedre del av Namsen høsten 2008. Fangstredskapen er ny og lignende redskap er trolig ikke utprøvd tidligere i vassdrag av Namsen sin størrelse. Flere skeptikere finnes derfor, men lykkes sorteringsfiske kan det på kort sikt ha avgjørende

betydning for å unngå ytterligere begrensninger i laksefisket og på lengre sikt bidra til å bevare en egenartet namsenlaks. Det er derfor forsøket verdt!

Sorteringsfiske etter rømt oppdrettslaks med ruse i Moselva, Salvassdraget, høsten 2007.
Foto: Frode Staldvik

Økonomiske og faglige involverte i merkeprosjektet og i sorteringsfiske etter rømt oppdrettslaks

Norsk institutt for naturforskning, Namsenvassdragets grunneierforening, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Direktoratet for Naturforvaltning, Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Nord-Trøndelag Grunneigar og sjølaksefiskarlag, Havforskningsinstituttet, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, Indre- og Midtre Namdal regionråd, Fiskeri og havbruksnæringens landsforening - Midt norsk havbrukslag, Laksefiske i Namsen 2006+, G-Sport Grong, sportsfiskere, sjølaksefiskere og KLV.

KLV takker med dette alle samarbeidspartnere for et godt samarbeid i 2007, og vi ser fram til å fortsette samarbeidet til beste for villaksen også i 2008.

Namsos 3. mars 2007

Frode Staldvik
daglig leder
Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø

Sammendrag

Gunnbjørn Bremset, Eva B. Thorstad, Peder Fiske, Roar A. Lund og Tor G. Heggberget. Mer storlaks i Namsenvassdraget. Vurdering av fiskeforsterkende tiltak – NINA Rapport 286. 57 s.

På oppdrag av Namsenvassdragets Grunneierforening (NVGF) er det gjort en vurdering av ulike fiskeforsterkende tiltak som er egnet i Namsenvassdraget for å styrke laksebestandene generelt og innslaget av storlaks spesielt. De fiskeforsterkende tiltakene som er viet størst oppmerksomhet i denne rapporten er fiskekultivering, fiskereguleringer i fjord og vassdrag, tiltak mot rømt oppdrettslaks og ulike former for habitatrestaurering og biotopjustering.

Namsenvassdraget har hatt og har fremdeles tallrike laksebestander. De stedege laksestammene er likevel sårbare for genetisk innblanding av rømt oppdrettslaks og smitterisiko fra nærliggende vassdrag med *Gyrodactylus salaris*. Det viktigste tiltaket for å sikre laksebestandene er å hindre innførsel av *Gyrodactylus salaris* og andre fremmede organismer som kan skade laksebestandene i vassdraget. Funksjonelle fisketrapper er svært viktige for å opprettholde en høy lakseproduksjon i vassdraget. Spesielt stor betydning for lakseproduksjon og laksefiske i store deler av vassdraget har fisketrappene i Sanddøla, der det forventes en fortsatt økning i lakseoppvandring og produksjon av laksesmolt i årene som kommer.

Tiltak som regulering av laksefiske i vassdraget, redusert sjølaksefiske i Namsenfjorden og habitatrestaurering vil bidra til både økt lakseproduksjon og et mer attraktivt elvefiske. Dette forutsetter at aktuelle tiltak prøves ut og evalueres, og at bare de som viser seg å ha tilstrekkelig effekt tas i bruk. Det synes vanskeligere å øke andelen storlaks enn å øke den samlede lakseproduksjonen i vassdraget. Imidlertid vurderes det som viktigere å øke mengden storlaks enn å øke andelen storlaks i gytebestandene. De fleste aktuelle tiltak forventes å øke mengden storlaks i takt med økningen i samlet lakseproduksjon.

Skreddersydde, prognosebaserte sesongkvoter er det enkelttiltak som er best egnet for å forhindre overbeskatning og skjev beskatning av villaks, og som vil sikre en bærekraftig lakseforvaltning på lang sikt. Det er trolig mulig å øke lakseproduksjon gjennom habitatrestaurering og enkelte former for biotopjusterende tiltak i Namsenvassdraget. De viktigste enkelttiltakene er å bevare kantvegetasjonen og unngå at flomsikringstiltak utføres på en måte som skader lakseproduksjon. Det er mulig å redusere innslaget av rømt oppdrettslaks i Namsenvassdraget gjennom målrettede tiltak både i fjordsystemet og i vassdraget. De mest hensiktsmessige tiltakene synes å være et utvidet kilenotfiske i Namsenfjorden og sorteringsfiske etter oppdrettslaks ved elvemunningen og i nedre deler av Namsen.

I tillegg til de generelle fiskeforsterkende tiltak er det enkelte tiltak som forventes å gi en større økning i mengden storlaks enn smålaks og mellomlaks. Dette gjelder i første rekke fiskebegrensninger tidlig i oppvandringsperioden og strengere begrensninger på uttak av storlaks enn mindre laks. Aktuelle tiltak i vassdraget kan være lavere døgnkvoter og valdkvoter tidlig enn sent i sesongen, samt lavere personlige døgnkvoter på storlaks og innføring av valdbaserte kvoter på storlaks. En utsettelse av starten av fiskesesongen i fjord og vassdrag med én til to uker er en effektiv måte for å redusere beskatningen av villaks. Dette vil i tillegg spare en god del tidligoppvandrende, storvokst laks. En generell forskyving av fiskesesongen vil gi samme gevinst for tidligoppvandrende laks, men vil samtidig gi større samlet fangst av laks inkludert rømt oppdrettslaks enn utsettelse av fiskestart.

På bakgrunn av de forventete effektene av tiltakene på lakseproduksjon i Namsenvassdraget, vil vi rangere de aktuelle fiskeforsterkende tiltakene i følgende rekkefølge:

1. Tiltak som sikrer fortsatt gode vandringsmuligheter gjennom fiskepassasjene i Sanddøla.
2. Tiltak som begrenser beskatningen av den tidligoppvandrende, storvokste delen av laksebestandene i Namsenvassdraget. Effektive tiltak vil i første rekke være utsatt fiskestart og strenge begrensninger på uttak av laks tidlig i fiskesesongen.
3. Tiltak som begrenser uttaket av storiaks på bekostning av smålaks, mellomlaks og rømt oppdrettslaks. Effektive tiltak vil i første rekke være en forskyving av fiskesesong i fjord og vassdrag, lave kvoter på storiaks i vassdraget, rettet fiske mot rømt oppdrettslaks i vassdraget og sorteringsfiske etter rømt oppdrettslaks i fjord og vassdrag.
4. Tiltak som begrenser uttaket av villaks generelt og tidliginnvandrende storiaks spesielt i Namsenfjorden. Det vil være effektivt for å få mer storiaks opp i vassdraget å utsette starten på kilenotsesongen med eksempelvis to uker. En generell forskyving av kilenotsesongen med senere start og forlengelse utover sommeren vil gi en tilleggsgevinst i form av økt beskatning av rømt oppdrettslaks. En oppleieordning etter modell av Trondheimsfjorden anbefales å ha hovedfokus på de kilenøtene som i dag er nærmest Namsenvassdraget.
5. Begrense og motvirke ødeleggelsene av laksens gyte- og oppvekstområder i Namsenvassdraget. Det anbefales å ha en spesiell fokus på bevaring av kantvegetasjon, forhindre fysiske inngrep som kunstige vandringshindre, kanaliseringer og miljøskadelige elveforbygninger.
6. Arbeid mot en prognosebasert sesongkvote som sikrer at uttaket av laks ikke overskrider det som trengs for en langsiktig, bærekraftig utvikling av laksebestandene i Namsen.
7. Oppfisking av rømt oppdrettslaks i Namsenfjorden og sorteringsfiske i Namsenvassdraget for å komme innenfor sikre biologiske rammer (mindre enn 5 % innslag av fremmed fisk i gytebestandene).
8. Restaureringstiltak i vassdragsområder med mye menneskelige inngrep (veifyllinger, elveforbygninger, kanalisering, bekkelukking, fjerning av kantskog mv) vil gi en økt produksjon av laksesmolt i områder som i dag er lavproduktive. Det vurderes likevel som viktigere å hindre at nye, tilsvarende naturinngrep skjer i framtida – i og med at lakseførende deler av Namsenvassdraget er mindre negativt berørt enn de fleste andre store laksevasdrag.
9. Begrensninger i redskapsbruk (for eksempel forbud marketterligninger og påbud om bruk av egen fortom til søkke under markfiske).

Under de rådende forhold vil vi fraråde laksekultivering i Namsenvassdraget. Dette ut fra den antatt minimale positive effekt for lakseproduksjon, og ikke minst ut fra det store skadepotensialet kultivering kan ha. Dersom det likevel skal gjennomføres laksekultivering, vil vi anbefale utlegging av øyerogn av laks i områder med liten eller ingen naturlig gyting. Lakserogna må desinfiseres før den legges inn i anlegg, og desinfiseres igjen før øyerogna legges ut i vassdraget.

Gunnbjørn Bremset, Eva B. Thorstad, Peder Fiske, Roar A. Lund og Tor G. Heggberget, Norsk institutt for naturforskning, 7485 Trondheim, Gunnbjorn.Bremset@nina.no

To kuriositeter- til venstre havniøye tatt på stang på Melhusvallet i juli 2007, til høyre Knut Mørkved med største laks tatt på bambusstang i Namsenvassdragets historie?

Grusør v/Speikan på lavvannstand, aug. 2006. Foto: Hans Mack Berger

FISKEREGLER FOR NAMSEN 2008

Sammendrag av gjeldende lov og forskrifter, samt lokale regler vedtatt av Namsenvassdragets grunneierforening og kommunene.

Lakseførende strekning.

Namsen er definert som lakseførende fra Namsos til Aunfossen, Nesåa til Iskvernfossen, Høylandsvassdraget til og med Øyvatnet, Sandøla til Bergsfossen og Nordelva til Svalifossen.

Fiskesesong.

Fisket starter 15. mai i Høylandsvassdraget (Bjøra og Søråa) og avsluttes 15. august. I hovedelva starter fisket 1. juni og siste fiskedag er 31. august. I Sandøla mellom Møllefoss (hengebru) og Nedre Formofoss er fisketiden fra 15. juni til og med 15. september. I Namsen ovenfor Nedre Fiskumfoss er det fiske fra 1. juli til og med 15. september. I Namsen nedenfor Homstad – Mælen (gamle ferjeleie) er fisket etter sjøaure utvidet til og med 15. september. Under utvidet sjøaurefiske er det utsetningsplikt for villaks.

Redskapsbruk.

Fiske etter laks og sjøaure er kun tillatt med stang og håndsnøre. Tillatte agn er sluk, spinner, wobblers, mark og flue. For sluk og wobbler er det tillatt med inntil tre treblekroker. Reke er forbudt. Det er forbudt å fiske på en slik måte at fisken sannsynligvis vil krøkes. Redskapen skal ikke forlates under fisket. Ved fiske fra land er det tillatt å bruke en stang pr person og inntil to agn pr stang. Ved båtfiske er det tillatt å bruke inntil to stenger/håndsnører pr båt, men bare ett agn pr stang.

I Øverhøla i Tømmeråsfossen og Øvre Formofosshøla i Sandøla er det kun tillatt å fiske med mark og flue

Døgnkvote.

Døgnkvoten er 2 sjøaure og 2 laks hvorav en laks kan være over 3 kg. Når kvoten er fanget, skal fisket avsluttes inntil nytt fiskedøgn starter. Kvoten følger fiskekortdøgnet, for ukekort og sesongkort gjelder datodøgnet. Kvoten gjelder for den enkelte fisker og kan ikke overføres til andre.

Fredet fisk.

Vinterstøing av laks (oppstoddo, gammellaks) og laks/sjøaure mindre enn 35 cm er fredet. Hvis slik fisk fanges skal den skånsomt settes ut igjen. Naturen skal sjøl bestemme om den vil overleve. Bruk håv, ikke klepp.

Fredningssoner.

Det er fredningssoner hvor alt fiske er forbudt 50 meter ovenfor og 50 meter nedenfor alle fisketrapper. I innsjøene er det fredningssoner for garnfiske 200 meter fra innløps-/utløpsos og for øvrig 50 meter fra gytebekk/elv.

Fiske i innsjøer.

Det vandrer laks og sjøaure gjennom Eidsvatn, Grongstadvatn og Øyvatn. I disse innsjøene er det kun tillatt å fiske laks/sjøaure med stang/håndsnøre. Ved isfiske er det utsetningsplikt for laks. For fiske etter innlandsfisk er det i tillegg til stang/håndsnøre tillatt å bruke garn og oter (egne bestemmelser om tidspunkt og maskevidder).

Motorferdsel.

Det er ikke tillatt å nytte båt med motor i gang til utøvelse av fiske i elva, motor er kun tillatt å bruke for opptransport. Kommunen kan dispensere fra dette i spesielle tilfelle.

Syk fisk/desinfisering.

Eventuell syk fisk som påtreffes i elva leveres Mattilsynet. All fiskeutrustning og ev. annet utstyr (kano, båt, redningsvester og lignende) som har vært brukt i andre vassdrag, skal desinfiseres før bruk i Namsenvassdraget. Alle som fisker i Namsenvassdraget skal ha desinfeksjonsoblat for gjeldende år. Desinfeksjonsattest fra annet vassdrag gjelder også i Namsen.

Å sette tilbake fisk er ikke forbudt, for eksempel når du får en stor, brun gytelaks i august, men det er viktig at det gjøres riktig. Bruk håv i stedet for klepp. Ta ikke fisken ut av vatnet og ikke berør gjellene. Fukt hendene og løsne kroken raskt og varsomt. Stor og brun gytefisk i august er dårlig matfisk, men et verdifullt bidrag til å føre lakse-slektene videre. **SKITT FISKE.**

